חוברת תלמיד • קריאה והבנה • 🧸 יסודי (לכיתות ג׳–ו׳)

✍️ מעמוד ריק לעולם שלם: כתיבה יוצרת

מהי כתיבה יוצרת, איך מחברת דקה שינתה את ניב, איך בונים סיפור, ומה חשוב יותר – כישרון או תרגול – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

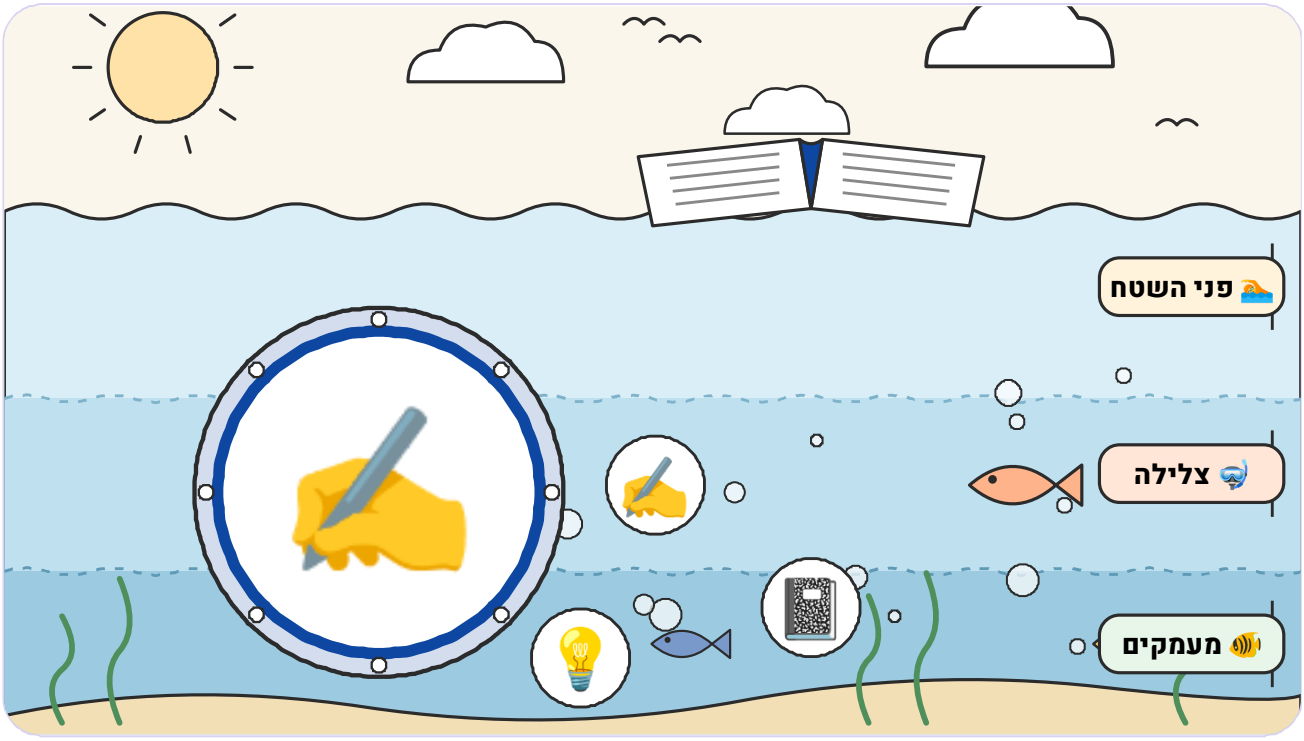

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

🧰 כלים לקריאה

דף האסטרטגיות 6
מפת הצלילה 7
סימניות לגזירה 8
כרטיסי מילים לקיפול 9

📖 טקסט ושאלות

הטקסט: שלושת העמודים של ניב 10
חלק א׳ – שחייה על פני השטח 12
חלק ב׳ – צלילה 13
חלק ג׳ – מעמקים 14
בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה 16
מהדורה למורה ומפתח תשובות 2

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

להדפסה · ניסוח לבנים ולבנות · ⚫ עובד גם בשחור־לבן · 🧸 יסודי

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות

👩‍🏫 מהדורה למורה – 🧸 יסודי. כאן מרוכז כל מה שצריך לפני השיעור: מטרות, מערך ל־45 דקות, גרסה קצרה, חיבור למודלים של חוסן, טיפים ומפתח תשובות. אפשר להסיר את הדפים האלה לפני צילום החוברת לתלמידים.

🎯 מטרות השיעור

- להבין מהי כתיבה יוצרת ולזהות בסיפור את ארבע אבני הבניין: דמות, עולם/מקום, עלילה/בעיה וקול/נקודת מבט.
- לזהות את מבנה הסיפור (יציבות, שיבוש, משבר, פתרון), ולזהות את נקודת המשבר ואת הצמיחה בסיפורו של ניב.
- לנסח עמדה מנומקת בשאלה 'כישרון או תרגול?', ולאמץ הרגלי כתיבה של התמדה, משוב עדין וקול אישי.

⚡ גרסה קצרה – 10 דקות

קוראים יחד את פסקת ערב הצחקוק מסיפורו של ניב ושואלים: מה הוא בחר לעשות, ולמה? אחר כך כל תלמיד ותלמידה כותבים במשך 4 דקות עמוד קטן אחד בחוק 'גרוע מותר', על דמות שרוצה משהו ומפחדת ממשהו. מסיימים במשפט אחד בכרטיס יציאה: 'כישרון או תרגול? אני חושב/ת ש...'.

💬 שאלת פתיחה לכיתה

חשבו על הסיפור האחרון שגרם לכם לשכוח את הטלפון: ספר, סדרה או אפילו פוסט. מה החזיק אתכם עד הסוף? ולדעתכם, מי שכתב/ה אותו נולד/ה עם 'קסם ביד', או שהתאמן/ה הרבה?

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

חוסן וכתיבה: גש"ר מאח"ד • עש"ן ד"ק • מעש"ה

גש"ר מאח"ד בכתיבה: גוף (כתיבה ביד והליכה קצרה כשנתקעים), שכל (תכנון בעזרת ארבע התחנות), רגש (כתיבת רגשות במחברת), אמונה וערכים (קול אישי, כנות ולא להעתיק), חברה (הקראה לחבר/ה ומשוב עדין) ודמיון (להמציא עולמות כמו העיר התת־ימית של אוקטו). עש"ן ד"ק מתאים לרגע שבו ניב רוצה לקרוע את המחברת: ע – עצור; ש – שרירים, מכווצים את האגרופים ומשחררים לאט; נ – נשימה, שואפים לאט ונושפים נשיפה ארוכה; ד – דיבור עצמי, 'גרוע מותר'; ק – קדימה, בוחרים צעד קטן אחד (עמוד אחד) וממשיכים. מעש"ה מתאים למי שרואה חבר/ה נפגע/ת מצחוק: מ – מחויבות, 'אני כאן איתך'; ע – עידוד לפעולה, משימה קטנה עכשיו, למשל לכתוב משפט אחד; ש – שאלות שמפעילות חשיבה, מה אפשר לעשות עכשיו? מה עוזר לך?; ה – הבניית רצף, מה קרה, מה עכשיו ומה הלאה. נתקעתם מול דף ריק או ביקורת על מה שכתבתם – כמו ניב? גש"ר מאח"ד – שישה ערוצים להמשיך לכתוב: גוף (כותבים ביד, יוצאים להליכה קצרה כשנתקעים), שכל (מתכננים עם ארבע התחנות של הסיפור), רגש (כותבים מה מרגישים במחברת אישית), אמונה וערכים (הקול שלי, כנות, לא מעתיקים), חברה (קוראים בקול לחבר/ה ומבקשים משוב עדין), דמיון (ממציאים עולמות, כמו העיר התת־ימית של אוקטו). אם בזמן הכתיבה עולה משהו כבד – מדברים עם מבוגר/ת שסומכים עליו/ה או עם היועצת.

מערך שיעור – 45 דקות

דקות	שלב	מה קורה
5	**פתיחה: צוללים פנימה**	שאלת הפתיחה: 'הסיפור האחרון שגרם לכם לשכוח את הטלפון.' סבב קצר בשאלה 'נולדים עם קסם ביד או מתאמנים?'. מציגים את שלושת מפלסי הצלילה: פני המים, מתחת למים והמעמקים.
8	**מהי כתיבה יוצרת? ארבע אבני הבניין**	קריאה של הטקסט המידעי והטבלה (דמות, עולם/מקום, עלילה/בעיה, קול/נקודת מבט). בתחנת העצירה כל אחד/ת מזהה את ארבעת הרכיבים בסיפור שאהב/ה. שאלות 'פני המים' בעל פה.
10	**שלושת העמודים של ניב**	קריאה של הסיפור עם עצירה לפני ערב הצחקוק: 'מה הייתם עושים במקומו?' מזהים את המשבר ואת הבחירה (לא למחוק, לכתוב את הצחקוק לתוך הסיפור). מקשרים לעש"ן ד"ק: עצירה, שרירים מכווצים ומשחררים, נשימה איטית, דיבור עצמי 'גרוע מותר' וצעד קטן קדימה.
7	**איך בונים סיפור? מבנה שעובד**	מציגים את ארבע התחנות (יציבות, שיבוש, משבר, פתרון) ומדגימים אותן על אוקטו. מדגימים 'הראה, אל תספר': 'הוא היה מפחד' לעומת פעולות ופרטים. משחק קצר: הרגל נכון או מלכודת.
10	**כישרון או תרגול? דיון וכתיבה**	קריאה של הטקסט הטיעוני או של תקציר לפי השכבה. מיון משפטים לטענה, נימוק, טענת נגד ומסקנה. המשל על הניצוץ והערימה. כל אחד/ת כותב/ת בזוג טענה מרכזית ונימוק אחד. משחק נכון/לא נכון.
5	**סיכום וכרטיס יציאה**	הקראה קצרה של משפט אחד בזוגות עם משוב עדין ('מה הכי אהבתי'), ואחר כך כרטיס יציאה.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

💡 טיפים להנחיה

- לפני הקריאה מזהים את סוג הטקסט ואת מטרתו, ומנסים לזכור סיפור אהוב. במהלך הקריאה עוצרים בתחנת העצירה ומסמנים מילות קישור ומשפטי מפתח. אחרי הקריאה צוללים בשלושה מפלסים: פני המים (מידע גלוי), מתחת למים (בין השורות) והמעמקים (מחברים לחיים).
- בכתיבה בכיתה מכריזים על 'גרוע מותר': בטיוטה לא מתקנים כתיב ולא מדרגים. משוב ניתן רק על שאלה אחת מסוימת ובנוסח 'מה עבד לי', כדי שאף אחד/ת לא יחווה 'צחקוק של ירדן'. מכבדים קול אישי ומקוריות, ולא מעתיקים.
- מרחב בטוח: מחברת אישית יכולה לעזור לעבד רגשות, אבל השיעור הוא תמיכה ולא טיפול. לא מחייבים אף אחד/ת להקריא כתיבה אישית. אם בכתיבה עולה משהו כבד או מדאיג, פונים בשקט לתלמיד/ה ומפנים אל היועצת, ומזכירים שאפשר לדבר עם מבוגר/ת שסומכים עליו/ה, עם נאמני החוסן המורים או עם נאמני החוסן התלמידים.

✍️ הכוונה לשאלה הפתוחה – יסודי

תשובה אישית. מחפשים דמות מומצאת עם עולם ברור, עם משהו שהיא טובה בו ועם פחד אחד, כמו אוקטו. מקבלים בשמחה דמיון חופשי וטעויות כתיב, כי גרוע מותר. אפשר לעזור בשאלות: איפה היא גרה? מה היא רוצה? ממה היא מפחדת?

🔑 מפתח תשובות למורה – 🧸 יסודי. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

שאלה	תשובה
1	א. לכתוב עמוד אחד ביום, גם אם הוא גרוע
2	ג. תמנון שוער שניב המציא
3	א. לקרוע את המחברת
4	1. נכון | 2. לא נכון | 3. נכון | 4. לא נכון
6	„פחד מכדורים שעפים לפינות הגבוהות…"
7	לכתוב עמוד אחד, גם אם הוא יוצא גרוע ← ✅ עוזר לי לכתוב; לחכות לרעיון מושלם ← 🛑 עוצר אותי; לרשום דברים שקרו לי היום ← ✅ עוזר לי לכתוב; לקרוע את הדף אחרי צחקוק אחד ← 🛑 עוצר אותי; להקריא לחבר/ה ולשמוע מה הוא/היא אהב/ה ← ✅ עוזר לי לכתוב; להעתיק סיפור של מישהו אחר ולהגיד שהוא שלי ← 🛑 עוצר אותי
8	1–ב, 2–ד, 3–א, 4–ג

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

לפני הטקסט

🔎 **מסתכלים על הכותרת**
על מה הסיפור? מה אני כבר יודע/ת?

🖼️ **מסתכלים בתמונה**
מה רואים? מה זה מספר לי?

🤔 **מנחשים**
מה לדעתי יקרה בסיפור?

בזמן הטקסט

✏️ **מסמנים מילה קשה**
עיגול סביב מילה שלא הבנתי.

🛑 **עוצרים וחושבים**
מה קרה עד עכשיו?

🎬 **מדמיינים**
איך זה נראה? מה הדמות מרגישה?

אחרי הטקסט

🗣️ **מספרים במילים שלי**
מה קרה בהתחלה, באמצע ובסוף?

💛 **מה הרגשתי?**
מה אהבתי בסיפור?

🔄 **מה לומדים?**
מה אני לוקח/ת איתי?

🖍️ מקרא סימונים בעיפרון

○ מילה לא מוכרת	___ משפט חשוב	? לא הבנתי	! מפתיע אותי	♥ מתחבר אליי

✅ רשימת בדיקה לקורא/ת

- ☐ קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט
- ☐ קראתי את כל הטקסט עד הסוף
- ☐ סימנתי מילה שלא הבנתי
- ☐ קראתי שוב את מה שלא היה ברור

🎯 המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

_____

_____

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

שחייה על פני השטח
מוצאים מידע שכתוב בטקסט

צלילה
מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

מעמקים
חושבים, מביעים דעה ויוצרים

סוג הטקסט: טקסט סיפורי

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

_____

_____

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

_____

_____

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
בעיטת עונשין	בעיטה בכדורגל מול השוער, אחרי עבירה	
עצרה את הנשימה	הקשיבה במתח גדול	
גרוע מותר	מותר לכתוב גם לא טוב, העיקר לכתוב	
חומר בנייה	דברים שמהם בונים, כאן: רעיונות לסיפור	
הציץ	הסתכל מהר ובסקרנות	

כלים לקריאה

סימניות לגזירה

✂️ גזרו לאורך הקו המקווקו

פני המים

כתוב בטקסט

- מי בסיפור?
- מה קרה?
- איפה ומתי?

✍️ **השאלה שלי:**

צלילה

בין השורות

- למה זה קרה?
- מה הדמות מרגישה?
- מה פירוש המילה?

✍️ **השאלה שלי:**

המעמקים

מעבר לשורות

- מה אני חושב/ת?
- מה הייתי עושה?
- מה למדתי?

✍️ **השאלה שלי:**

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

✂️ גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות.

בעיטת עונשין	בעיטה בכדורגל מול השוער, אחרי עבירה
עצרה את הנשימה	הקשיבה במתח גדול
גרוע מותר	מותר לכתוב גם לא טוב, העיקר לכתוב
חומר בנייה	דברים שמהם בונים, כאן: רעיונות לסיפור
הציץ	הסתכל מהר ובסקרנות
מבריק	טוב מאוד, מוכשר
צחקק	צחק צחוק קטן
מבולגן	לא מסודר

הטקסט • טקסט סיפורי

שלושת העמודים של ניב

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט סיפורי. האם קרה לכם שהיה לכם קשה להתחיל משהו חדש? מה עזר לכם להתחיל?

הניחוש שלי: _____

1 ניב ידע לספר סיפורים בהפסקה. כשהוא סיפר על בעיטת עונשין ברגע האחרון, חצי כיתה עצרה את הנשימה. אבל כשהמורה לית אמרה 'היום כותבים סיפור', ניב ראה מולו דף ריק. 'אין לי מה לכתוב', הוא אמר לה אחרי השיעור.

2 לית לא התווכחה איתו. היא נתנה לו מחברת דקה ואמרה: 'עמוד אחד ביום. על מה שבא לך. גרוע מותר. שלושה שבועות, ואז תחליט.' ניב הסתכל על המחברת. 'גרוע מותר'? זה נשמע לו כמו חוק של משחק.

3 ביום הראשון הוא כתב על תמנון שהוא שוער של עיר תת־ימית. העמוד יצא מבולגן ומלא טעויות, אבל גרוע מותר. ביום השלישי קיבל התמנון שם: אוקטו. ביום השביעי כבר הייתה לאוקטו בעיה אמיתית: הוא היה שוער מבריק, אבל פחד מכדורים שעפים לפינות הגבוהות.

מילון קטן

בעיטת עונשין
בעיטה בכדורגל מול השוער, אחרי עבירה

עצרה את הנשימה
הקשיבה במתח גדול

גרוע מותר
מותר לכתוב גם לא טוב, העיקר לכתוב

חומר בנייה
דברים שמהם בונים, כאן: רעיונות לסיפור

הציץ
הסתכל מהר ובסקרנות

הערות שלי

_____

_____

תחנת עצירה: עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם יקרה עכשיו?

_____

4 בשבוע השני קרה דבר מוזר. ניב התחיל לראות את היום שלו כמו חומר בנייה. הריב בתור לברזייה הפך לשיחה בסיפור. האוטובוס שאיחר הפך לרגע מותח. כל ערב העמוד נכתב כמעט לבד, והמחברת נעשתה עבה יותר.

הטקסט • טקסט סיפורי

שלושת העמודים של ניב (המשך)

5 ואז, בהפסקה, ירדן מהכיתה הציץ במחברת וצחקק: 'תמנון שמפחד מכדור? חחח!' בערב ניב החזיק את המחברת בשתי ידיים ורצה לקרוע אותה. הוא עצר, נשם נשימה ארוכה ונזכר בחוק של לית: גרוע מותר. הצחקוק של ירדן היה על עמוד אחד בלבד. העמודים לא נכתבו בשביל ירדן. הם נכתבו בשבילו.

6 ניב סיפר לאמא מה קרה, והרגיש קל יותר. אחר כך פתח עמוד חדש וכתב: הקהל צוחק על אוקטו, ואוקטו קופץ בכל זאת ותופס כדור בפינה הגבוהה. רק כדור אחד, אבל אחד מספיק לסיפור. בסוף שלושת השבועות ניב כבר לא שאל אם הוא כותב. הוא פשוט כתב, עמוד אחד בכל יום.

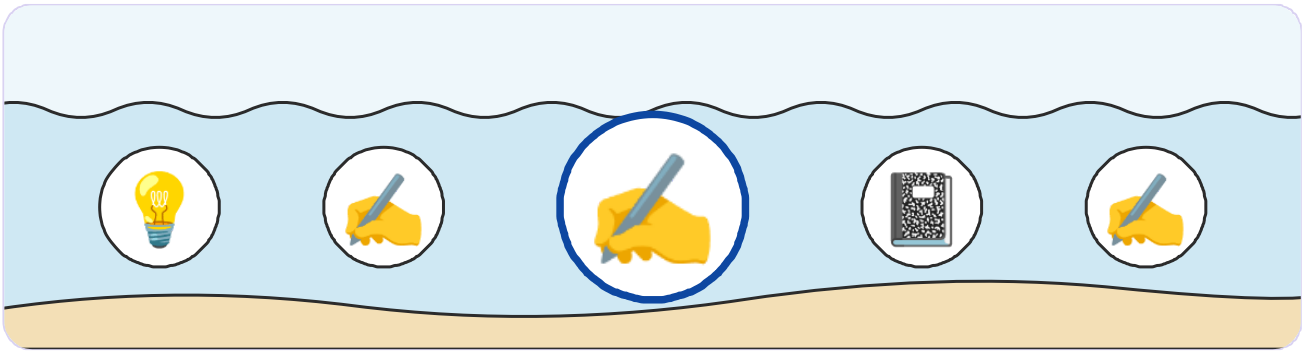

שאלות לפי עומק • יסודי

שלושת העמודים של ניב

שם: _____

חלק א' – שחייה על פני השטח

בואו נצוף על פני המים ונמצא מידע בסיפור!

1 פני המים • כתוב בטקסט · איתור מידע

מה ביקשה לית מניב?

א. לכתוב עמוד אחד ביום, גם אם הוא גרוע

ב. לכתוב ספר שלם בשבוע אחד

ג. לקרוא ספר בכל יום

2 פני המים • כתוב בטקסט · איתור מידע

מי הוא אוקטו?

א. החבר של ניב מהכיתה

ב. הכלב של המורה לית

ג. תמנון שוער שניב המציא

3 פני המים • כתוב בטקסט · איתור מידע

מה ניב כמעט עשה בערב, אחרי הצחקוק של ירדן?

א. לקרוע את המחברת

ב. לריב עם ירדן

ג. לעבור לכתוב רק על כדורגל

4 פני המים • כתוב בטקסט · בדיקת פרטים

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	✓ נכון	✗ לא נכון
ניב ידע לספר סיפורים בהפסקה.	☐	☐
לית נתנה לניב שלושה חודשים כדי להחליט.	☐	☐
ביום השלישי קיבל התמנון שם: אוקטו.	☐	☐
ניב קרע את המחברת אחרי הצחקוק של ירדן.	☐	☐

שאלות לפי עומק • יסודי

שלושת העמודים של ניב (המשך)

שם: _____

5 פני המים • כתוב בטקסט | אוצר מילים בהקשר

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מחסן מילים: מחברת | תמנון | גבוהות | אוטובוס

1. לית נתנה לניב _____ דקה.
2. ניב כתב על _____ שהוא שוער של עיר תת־ימית.
3. אוקטו פחד מכדורים שעפים לפינות ה_____.

חלק ב׳ – צלילה

עכשיו צוללים: נחשוב, נקשר ונבין מילים ורעיונות.

6 צלילה • בין השורות | סימון בטקסט

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את החוק שלית נתנה לניב.
- סמנו בירוק את המשפט שמראה מה ניב עשה כדי להירגע.
- סמנו בקו את המשפט שמספר ממה אוקטו פחד.

7 צלילה • בין השורות | מיון וארגון

מיינו: מה עוזר לנו לכתוב, ומה עוצר אותנו? (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	✅ עוזר לי לכתוב	🛑 עוצר אותי
לכתוב עמוד אחד, גם אם הוא יוצא גרוע	☐	☐
לחכות לרעיון מושלם	☐	☐
לרשום דברים שקרו לי היום	☐	☐
לקרוע את הדף אחרי צחקוק אחד	☐	☐
להקריא לחבר/ה ולשמוע מה הוא/היא אהב/ה	☐	☐
להעתיק סיפור של מישהו אחר ולהגיד שהוא שלי	☐	☐

שאלות לפי עומק • יסודי

שלושת העמודים של ניב (המשך)

שם: _____

8 צלילה • בין השורות | קישור מושגים

מתחו קו בין המילה לפירוש

1. מבריק	א. לא מסודר
2. צחקק	ב. טוב מאוד, מוכשר
3. מבולגן	ג. מתחת לים
4. תת־ימית	ד. צחק צחוק קטן

9 צלילה • בין השורות | מארגן גרפי

השלימו בטבלה: מה קרה לאוקטו בכל יום?

היום	מה קרה לאוקטו

חלק ג׳ – מעמקים

הגענו למעמקים: כאן תביעו דעה, תמציאו ותספרו על עצמכם.

10 המעמקים • מעבר לשורות | העברה למקרה חדש

מה נועה יכולה לחשוב או לעשות, כמו ניב?

🔍 מקרה לבחינה: הקומיקס של נועה

נועה ציירה קומיקס על חתול שמפחד מעכברים. חברה מהכיתה ראתה וצחקה. נועה רצתה לזרוק את הדף לפח.

שאלות לפי עומק • יסודי

שלושת העמודים של ניב (המשך)

שם: _____

11 המעמקים • מעבר לשורות · כתיבה ונימוק

המציאו דמות משלכם, כמו אוקטו. מי היא? באיזה עולם היא חיה? במה היא טובה, וממה היא מפחדת? כתבו עליה 3–4 משפטים. גרוע מותר!

12 המעמקים • מעבר לשורות · כלי חוסן

ניב רצה לקרוע את המחברת, אבל עצר. כתבו מה הוא יכול לעשות לפי עש"ן ד"ק: לעצור, לכווץ ולשחרר שרירים, לנשום לאט, להגיד לעצמו משפט מחזק, ולהמשיך קדימה. איזה משפט מחזק הייתם כותבים לו?

13 המעמקים • מעבר לשורות · שיח בכיתה

מעגל שיח 🗣️

- ניב אמר 'אין לי מה לכתוב', ובסוף גילה שהיריב הכי קשה שלו היה הקול הזה עצמו. האם גם לכם יש קול פנימי שאומר 'אין לי' במשהו? מה עוזר להשתיק אותו?
- המורה אמרה לניב: 'אתה כבר שבועיים לא שואל את זה בשעה שאתה כותב.' מה הופך מישהו ל'כותב/ת': תווית, פרסום או מעשה הכתיבה עצמו? נמקו.

14 המעמקים • מעבר לשורות · ייצוג חזותי

ציירו את אוקטו התמנון תופס את הכדור בפינה הגבוהה.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

	בטוח/ה	בערך	עוד לא
אני יודע/ת להסביר מה פירוש החוק "גרוע מותר".	😀	🙂	🤔
אני יכול/ה לספר איך ניב הפך דברים מהיום שלו לסיפור.	😀	🙂	🤔
אני יודע/ת להמציא דמות עם כוח ופחד.	😀	🙂	🤔

כרטיס יציאה

✍️ מעמוד ריק לעולם שלם: כתיבה יוצרת • יסודי

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

1. דבר אחד שלמדתי מניב:

_____

_____

2. רעיון מהיום שלי שיכול להפוך לסיפור:

_____

_____

3. משפט מחזק שאגיד לעצמי כשקשה לי:

_____

_____

כמה נהניתי מהטקסט? 1 2 3 4 5

יצרה: רוית ראש בן ישי

לצלול פנימה • מעמוד ריק לעולם שלם: כתיבה יוצרת • חוברת תלמיד ליסודי